

Leif Gunnar Engedal:

Utvikling av sjelesørgerisk kompetanse

Refleksjoner og perspektiver

Introduksjon: mangfold gir livsstyrke

Hva kjennetegner en troverdig og god kristen sjelesorg? Er sjelesørgeriske evner en særskilt nådegave gitt fra Gud, en spesiell utrustning som noen har, men ikke andre? Eller dreier det seg om en form for praksis som man kan trene seg opp til å beherske? Er sjelesorg en 'kunstart' for noen få, eller et 'håndverk' som alle kan lære?

Denne typen spørsmål ligger i bakgrunnen for det tema jeg ønsker å belyse. Jeg vil peke på noen sentrale anliggender i arbeidet med å utvikle en bærekraftig sjelesørgerisk kompetanse. Før jeg går nærmere inn på dette, er det imidlertid viktig å understreke følgende:

Sjelesørgere er forskjellige. Det samme gjelder den praksis som utfolder seg når sjelesørgere samtaler med sine konfidenter. Hvis vi kunne overskue det landskapet som den sjelesørgeriske praksis i vårt land utgjør, tror jeg vi ville bli overrasket over mangfoldet og variasjonene som ble synlige. Slik må det være. For det finnes ikke ett bestemt mønster for sjelesørgerisk arbeid som er normativt gitt og gyldig for alle. Sjelesørgere er forskjellige, konfidenter er forskjellige, kontekster variere, livssituasjoner skifter. Alt dette – og mer til – gjør at det sjelesørgeriske landska-

pet rommer dype og fascinerende variasjoner. Dette er i utgangspunktet et gode som må kultiveres og utvikles. Det gjelder det samme her som i naturens finstemte økologiske systemer: Mangfold gir livsstyrke. Uniformering og ensretting svekker vitaliteten og bærekraften i det sjelesørgeriske arbeidet.

Grunnleggende felles forpliktelser

Når dette er sagt, er det imidlertid nødvendig samtidig å si noe annet. Det blikk som ser og anerkjenner mangfoldet, må samtidig fange et annet, overordnet perspektiv i landskapet. At mangfold er godt, betyr ikke at alt er like bra. Variasjonene, mangfoldet og individualitet i det sjelesørgeriske arbeidet må innordnes under elementære etiske normer og grunnleggende felles forpliktelser. Hvis ikke, går mangfoldet svangert med kaos - til skade for mennesker som søker sjelesørgerens hjelp.

De grunnleggende forpliktelsene knyttet til en kirkelig og pastoral tjeneste, blir gjerne belyst i rammen av pastoralteologiske og/eller pastoralpsykologiske drøftinger (Skjevesland, 1997; Grevbo, 1997). De prinsipielle overveielser som her gjøres - primært med henblikk på prestens tjeneste - har gjennom de siste tiårene ofte blitt videreutviklet og konkretisert i form av yrkesetiske kodexer (Morland, 1997; Sanders, 1997). Her gis det et sett med felles forpliktelser som det er avgjørende viktig at sjelesørgere er kjent med og legger til grunn for sin tjeneste.

I fortsettelsen vil jeg imidlertid ikke gå nærmere inn på denne siden av saken. I stedet vil jeg rette oppmerksomheten i en litt annen retning, nemlig mot det som i overskriften er kalt «den sjelesørgeriske kompetanse». Med et misforståelig bilde kan forholdet mellom de to perspektivene framstilles slik: Der de yrkesetiske kodexene mer markerer grensestolper og gjerder som den sjelesørgeriske praksis må holde seg innenfor, så spør den sjelesørgeriske kompetanse etter hvordan man best kan kultivere og utvikle de vekstmuligheter som jordsmonnet innenfor gjerdestolpene har.

«For det finnes ikke ett bestemt mønster for sjelesørgerisk arbeid som er normativt gitt og gyldig for alle. Sjelesørgere er forskjellige, konfidenter er forskjellige, kontekster varierer, livssituasjoner skifter.»

Å spørre etter hvordan den sjelesørgeriske kompetanse kan utvikles, innebærer altså å fokusere på noen grunnleggende tema og utfordringer som alle som driver med sjelesorg vil måtte forholde seg til. Det forhold at det finnes slike grunnleggende utfordringer som er felles for alle, innebærer ikke at mangfoldet undermineres eller svekkes. Derimot innebærer det at individualiteten og mangfoldet innordnes i et overordnet perspektiv og konfronteres med bestemte faglig begrunnede utfordringer og utviklingsoppgaver.

Utvikling av sjelesørgerisk kompetanse – noen perspektiver

Ovenfor stilte vi spørsmålet: Er sjelesorg en kunstart for noen få, eller et håndverk som man kan lære? Dreier det seg om Guds særskilte kall og utrustning, eller om alminnelige menneskelige innsikter og ferdigheter ?

«**Variasjonene, mangfoldet og individualitet i det sjelesørgeriske arbeidet må innordnes under elementære etiske normer og grunnleggende felles forpliktelser.**»

Etter mitt syn er dette en problematisk og forvirrende måte å spørre på. Problemstillingen treffer ikke saken, og blir fort helt feilaktig. Det gjelder for alt arbeid i Guds rike at Guds kall til tjeneste og hans utrustning er avgjørende. Men dette står selvfølgelig ikke i motsetning til behovet for skolering, øvelse og utvikling fra vår side. Har jeg en tjeneste som sjelesørger, blir det tvert

imot maktpåliggende å arbeide så samvittighetsfullt og grundig som mulig med alle de forhold i mitt liv som kan bidra til at denne tjenesten blir så god som mulig. Det er i dette perspektivet arbeidet med å utvikle den sjelesørgeriske kompetansen må sees. Det dreier seg ikke om et tankeløst knefall for kunnskapssamfunnets krav til kompetanseutvikling i konkurransens, effektivitets og prestasjonenes tvilsomme navn. Snarere dreier det seg om ansvarlig forvaltning. De evner og muligheter som Gud har gitt, skal vi sette alt inn på å kultivere til beste for våre medmennesker og til ære for Guds navn.

De momentene jeg trekker fram i det følgende, representerer altså etter mitt syn sentrale utfordringer som alle som står i

eller forbereder seg til en sjelesørgerisk tjeneste må forholde seg til. De ulike perspektivene utgjør en integrert og sammenhengende helhet i det sjelesørgeriske arbeidet. Hvert perspektiv hører sammen med og influerer på hvert av de andre. Når de omtales ett for ett, er det viktig å ha denne helheten for øye samtidig. Navnene på de fem perspektivene er hentet fra den tyske pastoralteologen Jürgen Ziemer (Ziemer, 2000). Innholdet som presenteres står imidlertid for min egen regning, og framhever momenter som jeg ut fra min egen erfaring opplever som særlig viktige.

(1) *Personkompetanse:*

Det første perspektivet retter oppmerksomheten mot sjelesørgerens egen person. Poenget er da å understreke at sjelesørgerens *person* har en avgjørende betydning i alle former for sjelesørgerisk arbeid. Ingen teoretisk innsikt eller metodisk dyktighet kan endre på dette. Det viktigste «redskap» sjelesørgeren disponerer over i møte med konfidenten, vil alltid være sin egen person. Derfor er *selvinnsikt* og evne til *introspeksjon* så viktig. Derfor er også prosesser fram mot større personlig modenhet så avgjørende (jfr. Engedal, 2003).

«Det gjelder for alt arbeid i Guds rike at Guds kall til tjeneste og hans utrustning er avgjørende.»

I denne sammenhengen kan det være både nyttig og utfordrende å konfrontere sin egen personlighet og livserfaring med ulike oppsett av *kriterier på modenhet* slik disse er utviklet innenfor pastoralteologisk refleksjon og forskning. Et eksempel på slike modenhetskriterier er følgende 7-punkts liste: 1. Realitetsorientering; 2. Langsiktig tenkemåte; 3. Voksen samvittighet; 4. Evne til uavhengighet; 5. Evne til avhengighet; 6. Evne til å elske; 7. Evne til å akseptere seg selv (Engelwood Cliffs i Grevbo, 1997). Fra en annen tilsvarende liste kan godt følgende suppleres: 8. Medmenneskelig omsorg; 9. Følelsesmessig modenhet; 10. Vilje og evne til å ta imot rettledning; 11. Generøsitet. 12. Evne til relasjonsbygging (Grevbo, 1997).

Her er noe å prøve seg på og strekke seg etter for alle. I og for seg er poenget her ikke «å ha nådd fram» i forhold til alle idealene. Alle er underveis. Snarere er poenget å være underveis i

riktig retning, og å holde ved like en (kritisk) selvbevissthet med tanke på vilkårene for egen tjeneste.

Ingen av disse karaktertrekkene utvikles i enerom. Det er nødvendig å vise ansikt, å våge åpenhet i samtale med andre. Derfor hører det også nødvendig med til utviklingen av sjelesørgerisk kompetanse å oppøve evne og vilje til å bearbeide sin egen livserfaring i *åpen dialog med andre*. Sjelesørgeren må utvikle en form for vital kontakt både med egen styrke, egne nederlag, egen sårbarhet og egne grenser. Hun eller han må kjenne til typiske reaksjonsformer i sitt eget følelivesliv, og vite noe om hvordan man selv reagerer i møte med sterke følelsesuttrykk hos andre.

«De evner og muligheter som Gud har gitt, skal vi sette alt inn på å kultivere til beste for våre medmennesker og til ære for Guds navn.»

Her handler altså kompetanseutvikling like mye om å erkjenne egen svakhet som om å utvikle egen styrke. Perspektivet er ikke prestasjonutvikling gjennom oppbygging av egen styrke. Det er like viktig å erkjenne sårbarhet, svakhet og grenser som å utvikle bevissthet om egne mestingsressurser. Det er den pastoral-kliniske sjelesorgens store fortjeneste at den så sterkt og konsekvent har

understreket dette, og at den i sin utdanning har skapt arbeidsformer som ivaretar dette på en god måte. Jeg er overbevist om at den betydningen som «personkompetanse» har i sjelesorgen, snarere vil øke enn avta i den tid som ligger foran oss. Derfor vil også betydningen av *personlig veiledning* knyttet til egen sjelesorg være avgjørende (Wikström, 1992; Persson, 2004). Idealene om «the self-made man» duger ikke, aller minst i møte med sjelesorgens utfordringer.

(2) Kommunikativ kompetanse

Dette perspektivet fokuserer på samspillet mellom sjelesørger og konfident. Det er uten videre klart at utviklingen av den kommunikative kompetanse står i nær forbindelse med utviklingen av personkompetansen slik vi omtalte den ovenfor. Det handler om å oppøve evnen til å møte andre på en åpen og troverdig måte. Det handler om å kunne bygge en person-relasjon preget av tillit og åpenhet. Bare der dette skjer, kan den sjelesørgeriske relasjo-

nen ta form som et åpent og fritt kommunikativt rom der konfidenten våger å bli synlig – også med de mest smertefulle erfaringer i sitt liv.

Med til den kommunikative kompetansen hører evnen til å lytte – både til det sagte og det usagte. Kanskje er dette det aller viktigste og vakreste som skjer i en sjelesørgerisk relasjon. Å møte et menneske som virkelig lytter, er å berøres av skapende muligheter og få en nådegave fra Gud. Det er denne nådegave Henri Nouwen (Nouwen, 1961) gir det vakre og megetsigende navnet «hospitality»: Jeg byr den fremmede velkommen, og gir ham eller henne plass i mitt hus. Den som lytter forholder seg til den andre på en slik måte at den andres liv verdsettes og blir synlig. For sjelesørgeren handler det om å bevege seg fra adspredelsene overfor de mange ting til konsentrasjonen om det ene mennesket. Å gjøre seg selv tilgjengelig for den andre i en relasjon preget av omsorg og lyttende innlevelse.

Om dette er det skrevet mye og viktig i den sjelesørgeriske litteraturen (se for eksempel Stairs, 2000; Guenther, 1992; Thayer, 1985). Poenget her er begrenset til å framheve følgende: For det første at *evnen til å lytte* hører nødvendig med til basis i en sjelesørgerisk kompetanse. Og for det andre at vi aldri blir ferdig utlært i denne kunsten. Det å gi den andre anerkjennelse og verd gjennom vedvarende, lyttende oppmerksomhet, har karakter av en livslang øvelse for alle sjelesørgere.

Med til denne øvelsen hører også evnen til å samtale. Lyttende stillhet og åpen, reflekterende tale hører sammen. Her kan forskjellige teknikker og metoder for utvikling av samtalens kunst gi nyttige redskaper underveis (Crafoord, 1994). En god kommunikativ kompetanse gjør det også mulig for sjelesørgeren å utfordre og konfrontere på en måte som ikke er krenkende, og som derfor ikke bryter ned den tillitsfulle relasjonen. I denne sammenhengen er også innsikt i de sammensatte følelsesmessige prosesser som finner sted mellom sjelesørger og konfident avgjørende. Uttrykt i teknisk språk hentet fra psykoanalytisk terapi

«Det viktigste «redskap» sjelesørgeren disponerer over i møte med konfidenten, vil alltid være sin egen person. Snarere er poenget å være underveis i riktig retning, og å holde ved like en (kritisk) selvbevissthet med tanke på vilkårene for egen tjeneste.»

handler dette bl.a. om de fenomener som kalles 'overføring' og 'motoverføring'. Det er en stor fordel dersom sjelesørgere som går inn i mer langvarige prosesser med sine konfidenter vet hva det her er snakk om ('teori'), og vet av erfaring *hvordan det kjennes* ('praksis') å være midt oppe i slike følelsesmessige reaksjoner (Scharfenberg, 1972; Crafoord, 1994).

«Idealene om «the self-made man» duger ikke, aller minst i møte med sjelesorgens utfordringer.»

Å arbeide med dette, vil jeg kalle å utvikle *kompetanse på relasjonsdynamikk*. Alt for mange sjelesørgere har havnet i destruktive følelsesmessige bindinger og/eller grenseoverskridende adferd i forhold til konfidenter fordi kompetansen på relasjonsdynamikk ikke fantes eller var altfor svakt utviklet. Bl.a. derfor er arbeidet med å utvikle den kommunikative kompetansen så viktig.

(3) Hermeneutisk kompetanse:

Der sjelesørgeren har utviklet et rimelig nivå av personkompetanse og kommunikativ kompetanse, er viktig forutsetninger til stede for arbeidet med den hermeneutiske kompetansen. Hva menes med dette?

Sammenfattende kan vi si at «hermeneutikk» i denne sammenhengen handler om *å møte og fortolke for å forstå*. Vi skjønner uten videre at dette er avgjørende dimensjoner i enhver sjelesørgersk relasjon. Det handler om hvordan samspillet mellom sjelesørger og konfident kan utvikle seg på en slik måte at konfidenten kjenner seg ivaretatt og forstått *i sin egenart*, og derfor *blir synlig som seg selv* i møtet med sjelesørgeren. Dette er langt fra selvsagt, og der det lykkes framstår det som resultat av en kompleks interaksjon mellom de to. I utgangspunktet er jo konfidenten (som regel) en fremmed – *den ukjente andre*. Skal det skje et virkelig møte, forutsetter det derfor at sjelesørgeren er i stand til å leve seg inn i og forstå «det fremmede». Nå er det nok klokt å fastholde at en endegyldig eller fullstendig forståelse neppe er innen rekkevidde. Vi ser og forstår stykkevis – også i sjelesørgersk sammenheng. Ethvert menneske er bærer av et mysterium som unndrar seg vår forståelse. Den altomfattende innsikt er derfor forbeholdt Gud – og Han alene. Men samtidig forutsetter den

sjelesørgeriske prosessen hele tiden at vi et stykke på vei virkelig makter å møte den andre slik hun eller han er. Og erfaringen viser jo at det et godt stykke på vei er mulig å se det den andre ser, å oppleve det den andre har opplevd, å forstå det den andre forstår.

Det er denne fortolkende innlevelse i den andres virkelighet som den hermeneutiske kompetansen retter oppmerksomheten mot (Gerkin, 1984; Engedal, 1994). Her er våre holdninger og kunnskaper, vår selvinnsikt og innlevelsesevne alle like viktig. I den fortolkende (hermeneutiske) prosessen aktiviseres den livserfaring og de kunnskaper vi har i møte med tilsvarende hos konfidenten. Og i møtet mellom de to ulike erfaringsverdnene, kan ny innsikt og forståelse oppstå. Bare der dette skjer, har den sjelesørgeriske prosessen mulighet for å lykkes. En forutsetning er det da at sjelesørgeren kan skille tilstrekkelig klart mellom det som er hans/hennes eget, og det som tilhører den andres liv.

«Det handler om å oppøve evnen til å møte andre på en åpen og troverdig måte.»

Derfor hører en spenningsfylt veksling mellom nærhet/-innlevelse og distanse/refleksjon med til utviklingen av en sjelesørgerisk kompetanse. Vi må hele tiden øve oss i å tre ut av den relasjon vi er inne i, og reflektere over hvilke prosesser som gir innhold til og bestemmer utviklingen av det sjelesørgeriske arbeidet. Dermed melder behovet for veiledning seg også her. Den hermeneutiske kompetansen kan bare utvikles og styrkes i rammen av en åpen og kritisk dialog omkring vår egen sjelesørgeriske praksis. I en kultur preget av dyp pluralisme og store livssynsmessige forskjeller, vil kravene til denne hermeneutiske kompetansen utvilsomt skjerpes. Den såkalte «interkulturelle sjelesorgen» har her gått inn i særlig krevende og viktige utfordringer (Federschmidt et.al.,2002).

(4) Teoretisk kompetanse:

Det hender at noen framhever betydningen av personkompetanse på en slik måte at spørsmål om kunnskap og teori blir av helt underordnet betydning i sjelesorgen. Dette representerer etter mitt skjønn en farlig avsporing. Likeså sikkert som selvinnsikt er

vesentlig, er teori og kunnskap nødvendig. Det hører derfor med til utvikling av en bærekraftig sjelesørgerisk kompetanse å søke å tilegne seg så mye som mulig av kunnskaper og innsikter om menneskelig liv og samliv. Og det hører med til sjelesørgerisk kompetanse å kunne forholde seg *kritisk vurderende* til ulike former for kunnskaper som lever i vår kultur. Som Paulus sa, skal vi ikke la oss ' føre hit og dit i blåsten fra ethvert lærdoms vær'. I dialogen med andre må vi utvikle evnen til *kritisk prøving* - både av vårt eget, og av det vi presenteres for fra andre.

Til dette trenger vi først og fremst en solid basis av *teologisk innsikt og kunnskap* (Grevbo, 2003; Stairs, 2000; Tacke, 1975). Ingenting kan erstatte den sjelesørgeriske basiskompetanse som bygger på solid bibelkunnskap, fortrolighet med det kristne tro-

«**hospitality**»: Jeg byr den fremmede velkommen, og gir ham eller henne plass i mitt hus.»

sinnhold, og innforlivet kjennskap til hovedelementene i en klassisk kristen spiritualitet (bønn, meditasjon, skriftemål, sakramenter etc.). Hvordan denne kunnskapen kommer til konkret anvendelse i sjelesørgerisk sammenheng, kan jeg ikke gå nær-

mere inn på her. Poenget nå er begrenset til å framheve at bibelkunnskap og teologisk innsikt i vid forstand må betraktes som grunnelementer i utviklingen av en bærekraftig sjelesørgerisk kompetanse.

Samtidig er det åpenbart at den teologiske kunnskapen ikke i seg selv er tilstrekkelig for den som vil stå rustet til en krevende sjelesorgtjeneste. I sjelesorgen stilles vi stadig overfor menneskelige erfaringer og reaksjonsmåter som Bibelen og teologien ikke uten videre har innsikt i. Derfor trenger vi også å arbeide med den kunnskap og innsikt som en rekke forskjellige humanvitenskaper kan gi (filosofi, psykologi, sosiologi, kulturanalyse m.m.). Og vi trenger ikke mindre å reflektere over hvordan denne kunnskapen kan *anvendes* innenfor den type praksis som kristen sjelesorg representerer. Dette skjer i rammen av den sjelesorg-faglige debatt, noe som gjør det til en viktig oppgave for fellesskapet å holde seg orientert i forhold til viktige tema og debatter i det sjelesørgeriske fagmiljøet.

Det må aldri bli en sjelesørgerisk dyd å være avvisende til teoretisk refleksjon. God teori hjelper oss til å se og forstå bedre – både i forhold til våre egne erfaringer, og i møte med deres liv som søker oss i sjelesorg. Utfordringen består i å finne fram til de

fruktbare teoriene og den kunnskapen som kan hjelpe oss til en mer innsiktsfull og troverdig sjelesørgerisk praksis. Det kan her være vel verd å minne om Kurt Lewins kjente tese som lyder som følger: Ingenting er så praktisk som en god teori.

(5) Åndelig kompetanse:

Det første som her må sies, er at begrepet «åndelig kompetanse» ved første øyekast ikke lyder særlig tillitvekkende. Gir det egentlig mening å snakke om «åndelig kompetanse»? Skal vi ikke i troslivets sammenheng endelig slippe å tenke på kompetanseutvikling? Møter vi ikke her et livsområde og en erfaringssammenheng som er underlagt Guds nåde og barmhjertighet, og der all tale om vår egen kompetanse egentlig er irrelevant og meningsløs?

Innvendingen er forståelig, men den treffer ikke den sak som her står i fokus. Utvilsomt er troslivets grunn Guds nåde – og den alene. Men dette er ikke alt som er å si om livet i troen. Vårt trosliv har også mange andre sider der det er relevant og viktig å snakke om øvelse, modning, vekst, endring, oppbrudd osv.. Ingenting av dette svekker betydningen av nåden, men det synliggjør at det finnes mer å si.

Det er dette «mer» som det jeg her kaller «åndelig kompetanse» retter seg mot. Det dreier seg i første omgang om sjelesørgeren selv – hans eller hennes forhold til Gud slik det erfares, fortolkes og praktiseres i sjelesørgerens eget liv. I arbeidet med å utvikle en troverdig sjelesørgerisk kompetanse, er det derfor viktig å stille spørsmål av følgende type: Har sjelesørgeren et personlig og levende språk for det åndelige livets erfaringer? Kjenner hun eller han de dynamiske sammenhengene, krisene og kampene i sin egen tros historie? Kan sjelesørgeren dele sine erfaringer og bearbeide dem i samspill med andre?

Slike spørsmål er viktige. Sjelesørgeren må kjenne sin egen troshistorie og ha språk for sitt eget åndelige liv dersom hun eller han skal kunne hjelpe andre på en god måte i bearbeidingen av troslivets erfaringer. Bare med basis i en elementær innsikt

«I denne sammenhengen er også innsikt i de sammensatte følelsesmessige prosesser som finner sted mellom sjelesørger og konfident avgjørende.»

i sitt eget, kan sjelesørgeren lytte seg inn mot og fortolke den troserfaring som konfidenten selv uttrykker. Erfares Gud som fraværende eller nærværende? Er troen og gudsrelasjonen kilde til glede og livsmot, eller murer den livsgleden inne og truer framtidshåpet? Hvilke personer og hendelser har bidratt til å forme konfidentens troshistorie og gudsbilde?

Spørsmålene er mange. Poenget er her å framheve at det hører med til en god sjelesørgerisk kompetanse å kunne lytte seg inn mot slike problemstillinger og bearbeide dem på en innsiktsfull måte. Den kristne sjelesorgens basis og utgangspunkt er jo troen på den treenige Gud og hans nærvær i den verden og det

liv som er vårt. Å arbeide med forholdet mellom livserfaring og troserfaring vil derfor i utgangspunktet være en sentral oppgave for sjelesørgeren. Det er bl.a. dette den narrative og hermeneutiske sjelesorgen (Gerkin, 1984; 1997; Engedal, 2003) sikter mot når den vil strukturere den sjelesørgeriske samtalen som et eksistensielt

«Sammenfattende kan vi si at «hermeneutikk» i denne sammenhengen handler om å møte og fortolke for å forstå.»

meningsgivende samspill mellom «den lille fortellingen» – som er konfidentens livshistorie - og «den store fortellingen» som er Bibelens fortellinger om Guds kjærlighetshistorie med verden i Jesus Kristus.

Å utvikle dette perspektivet videre, vil etter min oppfatning også kunne bidra til en fruktbar fordypning og videreutvikling av sjelesorgens åndelige eller trosmessige kompetanse. Det samme gjelder med tanke på de utfordringer som *den åndelige veiledning* innenfor katolsk og ortodoks tradisjon representerer. Det mange etter min erfaring spør etter i dag når de undres på om sjelesørgere kan være «åndelige veiledere», er nettopp hjelp til å tyde, bearbeide og endre egen livserfaring i lys av troen på Gud. I dette ligger det en viktig utfordring til den kristne sjelesørger. Samtidig som vi utvider vår innsikt og kunnskap om menneskelige kriser, konflikter, sykdomstilstander etc., må vi ikke glemme det som i utgangspunktet er vårt primære mandat: å hjelpe mennesker på veien mot et sannere liv med Gud. Om vi lykkes med dette, vil langt på vei avgjøres av om vi selv lever i den kristne menighet, næres av troens kilder og utvikler et åpent og bevisst forhold til de erfaringer og opplevelser som former vårt eget liv med Gud.

Det hører i utgangspunktet med som en vesentlig del av en kristen sjelesørgers oppgaver å kunne følge et annet menneske på veien – ikke bare gjennom psykososiale krise, sorg, tap og konflikter – men også i troslivets gleder, kriser, anfektelser og endringer. Skal dette skje på en innsiktsfull og frigjørende måte, er det nødvendig å arbeid med utvikling av sjelesørgers «åndelig kompetanse». I dette arbeidet vil det være av vesentlig betydning at sjelesørgeren ser seg selv og sin tjeneste som en integrert del av den kristne menighets liv.

Leif Gunnar Engedal

er professor ved Det teologiske Menighetsfakultet, Oslo og forskningsleder ved Institutt for Sjelesorg, Modum Bad.

REFERANSER:

- Crafoord, C.: *Människan är en berättelse. Tankar om samtalskonst* (Stockholm, 1994)
- Engedal, L.G.: «Kristen sjelesorg i en postmoderne kultur. Utfordringer og muligheter»; i MarieAnne Ekedahl & Bjørn Wiedel(red.): *Møtet med den splittrade människan. Om själavård i postmoderen tid* (Stockholm, 2004), s 19–72.
- Engedal, L.G.: «Mange fortellinger – et liv. Momenter til belysning av narrativ teori», i *Tidsskrift for Sjelesorg* nr 3/ 2003, s 165 – 179
- Engedal, L.G.: «Mellom faktum og futurum. Refleksjoner om midtlivsfasen og dens utfordringer», i *Tidsskrift for Sjelesorg* nr 3/ 2002, s 155 – 169.
- Engedal, L.G.: « 'Guds hjerte' og 'menneskets sjel'. Om sjelesorgens teologiske og dynamiske egenart»; i *Tidsskrift for Sjelesorg*, nr 2/3 1994, s 123 – 147
- Federschmidt, K. et al. (hg.): *Handbuch Interkulturelle Seelsorge* (Stuttgart, 2002)
- Grevbo, T.J.S.: «Yrkesetikk for prester. Noen pastoralteologiske og pastoralpsykologiske synspunkter», i Morland, E.(red.): *Yrkesetikk for prester*. Presteforeningens studiebibliotek nr. 42; (Oslo 1997).
- Grevbo, T.J.S.: *Guds masker i sjelesorgen*. Koinonia-serien nr 5 (Modum, 2003)
- Guenther, M.: *Holy Listening* (Cambridge, Mass. 1992).
- Morland, E.(red.): *Yrkesetikk for prester*. Presteforeningens studiebibliotek nr. 42; (Oslo 1997)
- Persson, L.W.: «Handledning för postmoderna pastorer – en hjälp att få världen att hänga i hop», i Ekedahl & Wiedel(2004), s 115 – 141 .
- Scharfenberg, J.: *Samtalen i fokus – den sjelesørgerske samtale i teori og praksis* (Viborg 1981)
- Skjevesland, O.: «Prestens yrkesetikk i pastoralteologisk perspektiv»; i Morland (1997), s 23 – 37.
- Stairs, J.: *Listening for the Soul. Pastoral care and spiritual direction* (Minneapolis, 2000)
- Thayer, N.S.T.: *Spirituality and Pastoral Care* (Philadelphia, 1985)
- Wikström, O.: *Identitet och fördjupning; om handledning i kyrkligt arbete* (Stockholm, 1992)
- Ziemer, J.: *Seelsorgelehre* (Göttingen, 2000).